

să trăească evenimentele război-nice printr'înşii şi deaceia operele lor n'au fiorul realităţii, iar cei cari le-au trăit într'adevăr, n'au putut să le scrie, neavând meşteşugul stilului.

D. L. Gr. Oprişan, al cărui suflet cald şi vibrător, îl cunoaştem din articolele dela „*Neamul Românesc*”, îmbină în mod armonic cei doi factori de mai sus, redându-ne în cele două volume, schiţe şi însemnări din recenta noastră epopee, cari ese din comun.

În primul volum, autorul îşi notează zilnic, în formă de jurnal, suferinţele îndurate în timpul cât a fost prizonier ca ofiţer de rezervă. Din toată cartea se desprinde un profund sentiment de nostalgie, care'n zilele acele tragice de dezastre naţional, când din ţară le veneau prizonierilor veşti din ce în ce mai dureroase, se transformă câteodată în sfâşietoare deprimări. Cu tot subiectivismul, inerent unor astfel de însemnări, autorul ne dă pealocurea, pagini de un realism ce ne face să ne ruşinăm de fluctuaţiunile sufletului uman în faţa primejdiei.

În „*Lanţuri frânte*” sunt descrise luptele anevoioase şi inegale din perioada cea mai tristă a campaniei, când armatele române au trecut întâi Carpaţii. Autorul, cu tot temperamentul războinic, nu uită să ne dea şi tablouri din sălbăticia războiului, reflecţii triste asupra instinctului primitiv al luptătorului, în beţia luptelor. Dintre schiţele cele mai expresive cităm: „*De sen-sinelă*”, „*Lupta dela Homorod*”, „*Caporalul Scurtu*,” etc.

I. V.

N. Batzarîa. — *Din lumea Islamului: Turcia Junilor Turci*, ed. Alcalay & Calafateanu.

Sburătorul a publicat unul din capitolele acestei cărţi, cu indicaţii şi asupra autorului şi asupra importanţei operei. După Dumitru Cantemir şi N. Iorga, care au scris istoria imperiului otoman, i-a fost dat tot unui român să ne însemne şi convulsiunile Junilor Turci care, sub aparenţele unei regenerări mar-

can, de fapt, o agonie. Cartea nu e concepută sub formă istorică ci sub formă de amintiri personale. Rolul important, pe la care l'a jucat d. Batzarîa în desfăşurarea revoluţiei Junilor Turci, îi permiteau acest gen literar: amintirile unui factor însemnat al unei tragedii istorice devin de la sine istorie, oricât de personale şi anecdotice ar fi. Volumul d-lui N. Batzarîa e plin de portretele nu numai ale tenorilor revoluţiei ci şi ale corului anonim: îndărătul îndrăsnecţilor şi al guralivilor, se desprinde întreaga societate otomană, cu toate viciile şi simptomele iremediabile ale descompunerii. Pe lângă portrete, anecdote şi povestirea cursivă a evenimentelor de la prima mişcare de la Salonic până la participarea Turcilor la războiul mondial, mai găsim în cartea d-lui Batzarîa şi reflexiuni de ordin general şi istoric asupra acestei revoluţii neizbntite. Volumul se recomandă deci şi prin seriozitate.

Poulot en Italie se cheamă volumul ultim al lui Lefebvre; autorul, care e unul din poezii ce cunoşc bine războiul — asupra acestui scriitor Charles Morice a scris un studiu interesant: *Sur un poète qui porta le drapeau* — ia ca erou pe acest *Poulot*, soldat francez ur-sit să lupte în Italia contra inamicului comun şi-l trece dealungul acestei ţări, pe care o vede cu ochii omului simplu, inteligent şi atras spre lucrurile practice ale acestei lumi, singurele cari îi prezintă un interes cu adevărat viu. E curios că în acest suflet simplu se gă-sesc şi momente de adevărată intuiţie care îl pun în măsură să-şi dea seamă de operele artistice şi de clipele mari istorice. *Poulot en Italie* poate face parte din cărţile de psihologie profesională tot aşa de bine ca şi din cele de război propriu zise.

Totul atarnă de punctul de vedere din care vrei să o priveşti.

Peste interesul documentar, militar din cartea lui Lefebvre am insistat însă asupra celui permanent omenesc.